

Agnieszka Sukiennik
Uniwersytet Gdański

Patroni gdańskich gimnazjów publicznych

W artykule scharakteryzowano różnorodne aspekty posiadania patronów przez gdańskie gimnazja publiczne w okresie ich funkcjonowania. Szkoły te zostały powołane do życia 1 września 1999 r., na mocy reformy oświaty przeprowadzonej przez rząd Jerzego Buzka¹. Szkoły gimnazjalne działały w naszym kraju w latach 1999–2017 i były przedmiotem burzliwych dyskusji na temat celowości ich powołania, funkcjonowania oraz projektów ich likwidacji. Ostatecznie proces wygaszania szkół tego szerebu zapoczątkowano z dniem 1 września 2017 r., wraz z reformą oświaty zrealizowaną przez rząd Prawa i Sprawiedliwości. Koniec roku szkolnego 2018/2019 oznaczał zakończenie edukacji dla ostatnich absolwentów gimnazjów². W czasie stosunkowo krótkiego okresu istnienia tych placówek, tj. 20 lat, wypracowały one różnorodne formy oddziaływania dydaktycznego i wychowawczego, wśród których istotną rolę odgrywały kwestie związane z patronami tych szkół. Zjawisko to znalazło również swoje odzwierciedlenie w analizowanych w niniejszym opracowaniu gdańskich gimnazjach.

Artykuł został podzielony na cztery zasadnicze części. W pierwszej z nich ukazano znaczenie patrona w życiu szkół, m.in. zdefiniowano pojęcie patrona oraz przytoczono wynikające z jego posiadania walory w pracy wychowawczej z uczniami. Druga część przedstawia systematyzację patronów gdańskich gimnazjów, np. zestawienie szkół posiadających i nieposiadających patronów czy też podział patronów ze względu na charakter ich aktywności. W dalszej kolejności opisano różne elementy symboliczne identyfikujące szkoły, w tym sztandary, logo i hymny często powiązane z patronem placówki. W czwartej części scharakteryzowano przykłady obecności patronów w życiu gdańskich gimnazjów, np. celebrowanie Dni Patrona, organizowanie konkursów, wydarzeń i występów artystycznych powiązanych z daną postacią.

Podstawową bazę źródłową artykułu stanowią materiały źródłowe wytworzone przez gdańskie gimnazja publiczne, wśród nich: kroniki szkolne, gazetki szkolne, albumy i gazety jubileuszowe dokumentujące pracę szkół. W tekście wykorzystano również akty prawne, m.in. ustawy i uchwały Rady Miasta Gdańska. Uwzględniono także relacje ustne oraz informacje pisemne uzyskane od dyrekcji poszczególnych szkół. Uzupełnieniem

---

¹ Ustawa z dnia 8 stycznia 1999 r. – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96).

² Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 60).

bazy źródłowej artykułu była ikonografia, tj. sztandary szkolne, tablice jubileuszowe i pamiątki związane z danymi patronami³.

Znaczenie patrona

Na początku należy odpowiedzieć na pytanie, kim jest patron szkoły. W *Słowniku języka polskiego PWN* widnieje kilka definicji rzeczownika „patron”. Najbardziej adekwatna z nich, pasująca do zakresu tematycznego niniejszego artykułu mówi, że patron to „zasłużona i zwykle nieżyjąca już osoba, której imię nadawane jest jakiejś instytucji lub jakiemuś miejscu”⁴. Patroni w odniesieniu do szkół to postacie historyczne, rozpoznawalne, posiadające autorytet oraz zasługi w danej dziedzinie. Postacie te zasługują na docenienie i kultywowanie pamięci o nich. Z tego powodu zwyczajem stało się nadawanie imion osób zasłużonych różnorodnym instytucjom, w szczególności szkołom czy też stowarzyszeniom⁵. W XIX i XX w. posiadanie patrona przez szkołę zwiększało jej rangę, stanowiło zaszczyt, jak również obowiązek. Już wówczas uważano, że patron placówki oświatowej może być niezwykle użyteczny z punktu widzenia wychowawczego. Ponadto zalecano, aby na patronów szkół wybierać osoby związane z daną placówką, miejscowością bądź najbliższym otoczeniem⁶.

Współcześnie wzorce osobowe, w tym działalność ideowa oraz materialna osób związanych ze środowiskiem lokalnym i zarazem kulturą narodową, stanowią istotne ogniwo w procesie wychowania młodych ludzi. Przybliżanie dokonań osób zasłużonych jest sposobem na przekazywanie dzieciom wiedzy wychodzącej poza treści programowe i jednocześnie impulsem uwrażliwiającym uczniów na innych ludzi oraz na otoczenie⁷. Można określić taką osobę mianem bohatera, czyli postacią godną naśladowania, wzorcem

³ Artykuł nie jest całościowym ujęciem zagadnienia patronów gdańskich gimnazjów, ale ma charakter rozbudowanego rekonesansu badawczego. W latach 1999–2017 w Gdańsku działały 54 gimnazja publiczne, w tym 36 rejonowych i 18 nierejonowych. Analiza objęła symbolikę identyfikacyjną 27 szkół gimnazjalnych, w tym 25 rejonowych oraz 2 nierejonowych. Te ostatnie (np. dwujęzyczne, specjalne, działające przy podmiotach leczniczych) w większości nie posiadały patronów. Należy zaznaczyć, że w pewnych przypadkach nie udało się dotrzeć do informacji źródłowych, ponieważ dokumentacja szkolna okazała się niepełna albo zaginęła, a zespoły dyrektorskie oraz nauczycielskie uległy rozproszeniu. Ze względu na stan materiału źródłowego w grupie 27 zbadanych szkół udało się zidentyfikować 16 przykładów sztandarów. Co ważne, 5 sztandarów odnosiło się do zespołów szkół. W 25 szkołach gimnazjalnych znaleziono przykłady logo i tarcz. W 8 przypadkach logo było współdzielone przez zespoły szkół. Badanie pozwoliło ustalić, że 7 szkół posiadało własne hymny. W 3 przypadkach były to hymny przynależne do zespołów szkół. Tylko w 1 szkole udało się odnaleźć medal gimnazjalny.

⁴ *Słownik języka polskiego PWN*, oprac. L. Drabik, współpr. A. Stankiewicz, Warszawa 2006, s. 626.

⁵ A. Borowski, *O patronie, patronach i patronacie* [w:] *Zagadnienia: autorytet, patron, patronat, po co szkole patron*, https://edunet.tarnow.pl/res/edunet_portal/patron/_o_patronie_patronach_i_patronacie__a_borowski.pdf [dostęp: 21.01.2020].

⁶ M. Stinia, *Patroni szkół – ciągłość i zmiana (w polskich szkołach autonomicznej Galicji i niepodległej Rzeczypospolitej)* [w:] *Aksjologiczny wymiar pracy szkoły i nauczyciela: różne podejścia i perspektywy poznawcze*, red. M. Jaśko, Tarnów 2018, s. 49–51.

⁷ E. Węgrzyn, *Kształtowanie postaw patriotycznych dzieci i młodzieży*, „Filozofia Edukacji” 2019, t. 1(1), s. 187.

moralnym integrującym grupę. Jest to potwierdzenie tego, że postacie patronów szkół mogą być użyteczne w pracy wychowawczej z uczniami⁸. Oprócz tego patron wyraża uniwersalne wartości, a to właśnie dzięki nim kształtuje się osobowość człowieka. Według pedagogów, autorytety, w tym postacie patronów, są niezbędne w procesie wychowania dzieci i młodzieży⁹.

Nadawanie imion szkołom regulują rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej. W odniesieniu do gimnazjów obowiązywało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół. Jednostką uprawnioną do nadawania imion jest organ prowadzący. W przypadku gdańskich gimnazjów była to Gmina Miasta Gdańska. W tej sprawie należało złożyć wniosek rady szkoły albo wspólny wniosek rady pedagogicznej, rady rodziców oraz samorządu uczniowskiego o nadanie szkole imienia¹⁰. Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. Procedura składania wniosku oraz jednostka upoważniona do nadawania imion nie uległy zmianie. Wniosek powinien zawierać takie elementy, jak: wskazanie kandydata na patrona, umotywowanie wyboru danego imienia, a także projekt działań, które podejmie placówka w celu przyjęcia imienia wraz z podaniem prognozowanego terminu uroczystości. Organ prowadzący szkołę jest zobowiązany rozpatrzyć wniosek w ciągu 60 dni¹¹.

Systematyzacja i charakterystyka patronów gdańskich gimnazjów

W latach 1999–2017 w Gdańsku funkcjonowały ogółem 54 gimnazja publiczne. Z podanej liczby 23 gimnazja (43% wszystkich działających) posiadały swoich patronów. Poza tym 4 gimnazja z 54 (7% wszystkich działających) współdzieliły patrona odnoszącego się do zespołów szkół, podczas gdy 27 gimnazjom (50% wszystkich działających) nigdy nie nadano imienia. Powyższe zestawienie można uszczegółowić, biorąc pod uwagę kwestię rejonizacji szkół gimnazjalnych – 21 spośród 23 gimnazjów posiadających patronów, czyli 91%, stanowiły szkoły rejonowe, a 2 spośród 23 tego typu placówek, tj. 9%, szkoły z oddziałami sportowymi.

Drugą wymienioną grupą były zespoły szkół z gimnazjami, posiadające tego samego patrona dla całego zespołu. Łącznie były 4 takie przypadki, a wśród nich 2 gimnazja sportowe, 1 specjalne i 1 rejonowe. Przywołanymi gimnazjami sportowymi były: Gimnazjum nr 15 i Gimnazjum nr 22 – Szkoła Mistrzostwa Sportowego, oba współtworzące Zespół Szkół Sportowych i Ogólnokształcących przy ul. Subisława 22, któremu dnia 17 lutego 2011 r. nadano imię Janusza Kusocińskiego¹². Jako trzeci przykład wskazano

⁸ *Ibidem*, s. 191.

⁹ *Ibidem*, s. 194–195.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624).

¹¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. poz. 502).

¹² Uchwała nr VII/88/11 Rady Miasta Gdańska z dnia 17 lutego 2011 r.

Gimnazjum nr 35, wchodzące w struktury Zespołu Szkół Specjalnych nr 1. W 2007 r. zespół ten otrzymał imię Stefana Batorego¹³. Ostatnim przykładem było rejonowe Gimnazjum nr 13 w Brzeźnie, funkcjonujące w ramach Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych nr 1. Od 21 października 2005 r. zespół ten nosił imię Eugeniusza Kwiatkowskiego¹⁴.

Trzecia grupa to gimnazja, które nigdy nie posiadały patrona. Było ich 27, z czego 41% stanowiły gimnazja rejonowe (Gimnazjum nr 4, Gimnazjum nr 6, Gimnazjum nr 9, Gimnazjum nr 10, Gimnazjum nr 14, Gimnazjum nr 16, Gimnazjum nr 19, Gimnazjum nr 23, Gimnazjum nr 25, Gimnazjum nr 30 oraz Gimnazjum nr 50), 19% specjalne (Gimnazjum nr 36, Gimnazjum nr 37, Gimnazjum nr 38, Gimnazjum nr 39 i Gimnazjum nr 40), 15% funkcjonujące przy podmiotach leczniczych (Gimnazjum nr 41, Gimnazjum nr 42, Gimnazjum nr 43 oraz Gimnazjum nr 44) i 26% nierejonowe (Gimnazjum dla Dorosłych nr 45, Gimnazjum Sportowe nr 46, Gimnazjum nr 47 przy Zakładzie Poprawczym, Gimnazjum Przystosabiające do Pracy, Gimnazjum Dwujęzyczne nr 52, Gimnazjum Dwujęzyczne nr 53, a także Szkoła Mistrzostwa Sportowego nr 3).

Patronów gdańskich gimnazjów publicznych można usystematyzować, biorąc pod uwagę różnorodne kategorie. Po pierwsze, ich liczebność, czyli podział na patronów indywidualnych oraz zbiorowych. Spośród 23 gdańskich gimnazjów posiadających własnych patronów 18 z nich nosiło imię patronów indywidualnych, a 5 szkół imię patronów zbiorowych. W gronie zbiorowych można wymienić: Zasłużonych Ludzi Morza (Gimnazjum nr 7), Obrońców Poczty Polskiej (Gimnazjum nr 8), Obrońców Westerplatte (Gimnazjum nr 11), Hanzę (Gimnazjum nr 20) oraz Armię Krajową (Gimnazjum nr 28). Podczas gdy patroni indywidualni to np. komandor porucznik Franciszek Dąbrowski (Gimnazjum nr 34) czy też Maria Skłodowska-Curie (Gimnazjum nr 12). Warto nadmienić, że był to jedyny przypadek, kiedy na patrona szkoły gimnazjalnej w Gdańsku wybrano kobietę.

Jako drugie kryterium podziału patronów można przyjąć obszar ich działania, jak również rozpoznawalność, tj. patroni ogólnopolscy i lokalni – związani z Gdańskiem oraz Pomorzem. Przykładami patronów ogólnopolskich mogą być Jan III Sobieski (Gimnazjum nr 26) i Tadeusz Mazowiecki (Gimnazjum nr 49). Natomiast w gronie lokalnych można wyliczyć: Jana Heweliusza (Gimnazjum nr 2), Hanzę (Gimnazjum nr 20), Daniela Gabriela Fahrenheita (Gimnazjum nr 32) oraz Lecha Bądkowskiego (Gimnazjum nr 48). Ze względu na swoją specyfikę oraz umiejscowienie w pamięci zbiorowej Polaków patronem zarówno ogólnopolskim, jak i lokalnym są Obrońcy Poczty Polskiej (Gimnazjum nr 8), a także Obrońcy Westerplatte (Gimnazjum nr 11).

Następny wyznacznik imion to charakter pracy oraz aktywności patrona. Gdańskim szkołom gimnazjalnym nadawano m.in. imiona naukowców, których obszar działania był ogólnopolski: Mikołaj Kopernik (Gimnazjum nr 1), Maria Skłodowska-Curie (Gimnazjum nr 12) i Stefan Banach (Gimnazjum nr 33), jak również naukowców działających na gruncie lokalnym, tj. Jan Heweliusz (Gimnazjum nr 2) i Daniel Gabriel Fahrenheit

¹³ Uchwała nr IX/187/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 kwietnia 2007 r.

¹⁴ Uchwała nr XLII/1516/05 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 września 2005 r.

(Gimnazjum nr 32). Kolejną grupą, jaką można wyodrębnić, to imiona wybitnych pisarzy: ogólnopolskich, tj. Stefan Żeromski (Gimnazjum nr 5), Jan Parandowski (Gimnazjum Sportowe nr 24), Jan Kochanowski (Gimnazjum nr 29), i zarazem pisarzy o zasięgu lokalnym, np. Lech Bądkowski (Gimnazjum nr 48). Liczne gimnazja przyjmowały także patronów powiązanych z historią Polski podczas drugiej wojny światowej, w tym: obrońców Poczty Polskiej (Gimnazjum nr 8), obrońców Westerplatte (Gimnazjum nr 11), Armii Krajowej (Gimnazjum nr 28), generała Stanisława Maczka (Gimnazjum nr 31) oraz komandora porucznika Franciszka Dąbrowskiego (Gimnazjum nr 34). Oprócz tego, ze względu na położenie Gdańska nad Morzem Bałtyckim, gimnazjom nadawano imiona związane z kulturą morską. Spośród nich można wymienić: Zasłużonych Ludzi Morza (Gimnazjum nr 7), Hanzę (Gimnazjum nr 20), a także Mariusza Zaruskiego (Gimnazjum nr 27). Kolejną kategorią, jaką można wskazać, uwzględniając charakter działalności patrona, są postacie związane z Kościołem katolickim, np. kardynał Stefan Wyszyński Prymas Tysiąclecia (Gimnazjum nr 17), Jan Paweł II (Gimnazjum nr 3, Gimnazjum nr 18) i specyficzne imię – Dziedzictwo Pontyfikatu Jana Pawła II (Gimnazjum nr 21). Jak można dostrzec, w tej kategorii odnotowano wyjątkową okoliczność, kiedy dwa gdańskie gimnazja posiadały tego samego patrona – Jana Pawła II. Gimnazjum nr 3 przyjęło imię papieża w 2002 r.¹⁵, a Gimnazjum nr 18 w 2008 r.¹⁶ Rozpowszechnienie postaci Jana Pawła II jako patrona szkół jest widoczne na tle całego kraju. W 2013 r. jego imię nosiło niemalże 1200 szkół w całej Polsce¹⁷.

Poszczególne gdańskie gimnazja powstały w miejsce zlikwidowanych szkół podstawowych, co z upływem czasu zaowocowało procesem przejmowania ich patronów i kontynuacją tradycji swych poprzedniczek. W Gdańsku zaobserwowano sześć takich przypadków. Pierwszym przykładem była działająca w dzielnicy Strzyża Szkoła Podstawowa nr 66, w której miejsce powołano Gimnazjum nr 1. Patronem obu placówek był Mikołaj Kopernik. SP nr 66 przyjęła imię astronoma w 1973 r.¹⁸, natomiast Gimnazjum nr 1 dnia 28 października 2010 r.¹⁹ Druga sytuacja jest związana z Gimnazjum nr 5, któremu w 2002 r. nadano imię Stefana Żeromskiego. W tym przypadku kontynuowano tradycję zlikwidowanej Szkoły Podstawowej nr 9 im. Stefana Żeromskiego, która do 2001 r. funkcjonowała w tej samej siedzibie²⁰. Kolejny przykład to Gimnazjum nr 12 w obrębie dzielnicy Wrzeszcz Dolny, które w 2008 r. przyjęło imię Marii Skłodowskiej-Curie²¹. Placówkę powołano w siedzibie zlikwidowanej Szkoły Podstawowej nr 64, noszącej od 1961 r. to samo imię²². Czwartym przypadkiem jest Gimnazjum nr 26, któremu dnia

¹⁵ Uchwała nr XLIX/1491/2002 Rady Miasta Gdańska z dnia 23 maja 2002 r.

¹⁶ Uchwała nr XXII/609/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 kwietnia 2008 r.

¹⁷ L. Przybylska, *Patroni miast i szkół w Polsce* [w:] *Znamiona tożsamości*, red. G. Cyran, E. Skorupska-Raczyńska, seria: Język, Religia, Tożsamość, t. 10, Gorzów Wielkopolski 2013, s. 106.

¹⁸ *Kronika SP nr 66*, przechowywana w archiwum Gimnazjum nr 1.

¹⁹ Uchwała nr LIII/1547/10 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 października 2010 r.

²⁰ Uchwała nr XLIX/1492/2002 Rady Miasta Gdańska z dnia 23 maja 2002 r.

²¹ Uchwała nr XXXI/878/08 Rady Miasta Gdańska z dnia 18 grudnia 2008 r.

²² *Tysiąclecie Państwa Polskiego. Kronika Budowy SP nr 64*, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 12.

9 czerwca 2001 r. nadano imię Jana III Sobieskiego²³. Takiego samego patrona obrała w 1984 r. poprzedzająca je Szkoła Podstawowa nr 54²⁴. Podobna historia miała miejsce w Gimnazjum nr 29 w dzielnicy Suchanino, noszącym od 25 maja 2006 r. imię Jana Kochanowskiego²⁵. Nawiązano tu do tradycji zlikwidowanej Szkoły Podstawowej nr 43, której imię pisarza nadano w 1980 r.²⁶ Ostatnim przykładem w tym gronie jest Gimnazjum nr 34, założone w miejsce Szkoły Podstawowej nr 53 im. Franciszka Dąbrowskiego. Proces likwidacyjny tej placówki zakończono w 2001 r.²⁷, a patronem Gimnazjum nr 34 od 2006 r. był również Franciszek Dąbrowski²⁸.

Pokrewne procesy stwierdzono także w niektórych gimnazjach współtworzących zespoły szkół. Przejmowały one tradycje patrona od starszych placówek, z którymi działały w zespołach. Wśród nich można wyszczególnić Gimnazjum nr 27, noszące od 2007 r. imię Mariusza Zaruskiego. W tym przypadku kontynuowano zwyczaj Szkoły Podstawowej nr 1 o tym samym imieniu, wchodzącej razem z Gimnazjum nr 27 w struktury ZKPiG nr 20²⁹. W ten schemat wpisują się również Szkoła Podstawowa nr 35 i Gimnazjum Sportowe nr 24, wchodzące w skład ZKPiG nr 17 z oddziałami sportowymi. W 1983 r. pierwszej z nich nadano imię Jana Parandowskiego. Natomiast Gimnazjum Sportowe nr 24 przyjęło identyczne imię w 2007 r.³⁰ Jako ostatni przykład można wymienić Gimnazjum nr 8, wchodzące w skład Zespołu Szkół Łączności im. Obrońców Poczty Polskiej, które w 2003 r. też obrało takiego samego patrona³¹.

Miały miejsce też odwrotne okoliczności, kiedy część z opisywanych gimnazjów nie kontynuowała tradycji starszych placówek. Wśród nich było Gimnazjum nr 25 zlokalizowane w dzielnicy Wrzeszcz Dolny, które powstało wskutek likwidacji Szkoły Podstawowej nr 31 im. płk. Stanisława Dąbka. Gimnazjum to przez cały okres swojej działalności pozostawało bez patrona³². Tak samo było w przypadku Gimnazjum nr 19 przy ul. Jagiellońskiej 5, założonego w miejsce zlikwidowanej Szkoły Podstawowej nr 25 im. Stanisława Wyspiańskiego. Szkoła ta nie kultywowała tradycji i pozostała bez patrona³³. Co więcej, Gimnazjum nr 23 w dzielnicy Oliwa także nie posiadało patrona. Placówka powstała w miejsce Szkoły Podstawowej nr 36 im. Tysiąclecia Miasta, zlikwidowanej w 2002 r.³⁴ Podobna sytuacja zaistniała w Gimnazjum nr 16 na Zaspie. W latach 1999–

²³ Uchwała nr XXXV/1122/2001 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 maja 2001 r.

²⁴ A. Sukiennik (Pierz), *Szkoła Podstawowa nr 54*, https://www.gedanopedia.pl/gdansk/?title=SZKO-%C5%81A_PODSTAWOWA_NR_54 [dostęp: 10.10.2019].

²⁵ Uchwała nr LI/1736/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 maja 2006 r.

²⁶ *Ważne daty*, „60-lecie Szkoły – Wydanie Jubileuszowe. Gimnazjum nr 29 w Gdańsku”, 10.06.2016, s. 1.

²⁷ Uchwała nr VII/250/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

²⁸ Uchwała nr XLIX/1689/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 marca 2006 r.

²⁹ Uchwała nr VIII/164/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 marca 2007 r.

³⁰ Uchwała nr IX/186/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 kwietnia 2007 r.

³¹ Uchwała nr VI/134/2003 Rady Miasta Gdańska z dnia 27 lutego 2003 r.

³² Uchwała nr VII/238/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

³³ Uchwała nr VII/140/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

³⁴ Uchwała nr VII/239/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

2017 działało ono razem ze Szkołą Podstawową nr 48 im. gen. Józefa Hallera w ramach ZKPiG nr 12, i przez cały ten czas nie miało patrona³⁵.

Niektóre gdańskie gimnazja nie kultywowały tradycji związanych z imieniem nadanym w okresie przed 1989 r. i samodzielnie „wypracowały” nowych własnych patronów. Było to częściowo motywowane również czynnikami o charakterze politycznym i ideologicznym. W tym gronie znalazło się Gimnazjum nr 2 w dzielnicy Siedlce, które 28 października 2010 r. przyjęło jako patrona gdańskiego astronoma Jana Heweliusza³⁶. Placówka ta powstała w miejsce zlikwidowanej w 2000 r. Szkoły Podstawowej nr 68 im. Lucjana Szenwalda³⁷. Kolejne można wymienić Gimnazjum nr 3 usytuowane przy ul. Chałubińskiego 13. Zostało ono powołane w siedzibie Szkoły Podstawowej nr 3 im. Józefa Konrada Korzeniowskiego, zlikwidowanej ostatecznie w 2004 r.³⁸ Jeszcze przed jej likwidacją podjęto decyzję, aby Gimnazjum nr 3 przyjęło imię Jana Pawła II. Tak też się stało i placówka obrała papieża jako patrona w 2002 r.³⁹ Następnym przykładem było Gimnazjum nr 11 w obrębie dzielnicy Stogi, któremu w 2007 r. nadano imię Obrońców Westerplatte⁴⁰. W tym przypadku częściowo kontynuowano tradycję Szkoły Podstawowej nr 72, która posiadała patrona w osobie dowódcy Obrońców Westerplatte – mjr. Henryka Sucharskiego. Jej proces likwidacyjny zakończono w 2001 r.⁴¹ W tym schemacie mieści się również Gimnazjum nr 20, powołane w siedzibie zlikwidowanej w 2001 r. Szkoły Podstawowej nr 71 im. Jana Heweliusza⁴². Dnia 29 marca 2007 r. Gimnazjum nr 20 obrało na swojego patrona Hanzę⁴³. Innym przykładem szkoły, która „wypracowała” swojego patrona, było Gimnazjum nr 21. Dnia 16 października 2006 r. przyjęło ono imię Dziedzictwa Pontyfikatu Jana Pawła II⁴⁴. Przy czym należy zaznaczyć, że placówka poprzedzająca Gimnazjum nr 21, czyli Szkoła Podstawowa nr 78, nigdy nie posiadała patrona, a jej likwidacja nastąpiła w 2001 r.⁴⁵ Jako ostatnie można wskazać Gimnazjum nr 48 w gdańskiej dzielnicy Jasień, działające razem ze Szkołą Podstawową nr 85 w jednej siedzibie przy ul. Stolema 59. Obie placówki miały odrębnych patronów.

³⁵ Uchwała nr VIII/272/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 marca 1999 r.

³⁶ Uchwała nr LIII/1548/10 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 października 2010 r.

³⁷ Uchwała nr VII/244/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r. Lucjan Szenwald żył w latach 1909–1944. Był poetą, tłumaczem i działaczem ruchu komunistycznego. Zob. K. Woźniakowski, *Szenwald Lucjan* [hasło w:] *Polski słownik biograficzny*, red. A. Romanowski, t. 48/2, z. 197, Warszawa–Kraków 2012, s. 200.

³⁸ Uchwała nr VII/234/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.; uchwała nr XI/390/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 24 czerwca 1999 r.

³⁹ Uchwała nr XLIX/1491/2002 Rady Miasta Gdańska z dnia 23 maja 2002 r.

⁴⁰ Uchwała nr VII/125/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 26 lutego 2007 r.

⁴¹ Uchwała nr VII/246/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

⁴² Uchwała nr VII/245/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

⁴³ Uchwała nr VIII/163/07 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 marca 2007 r.

⁴⁴ Uchwała nr LIV/1853/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 sierpnia 2006 r.

⁴⁵ Uchwała nr VII/248/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

W 2002 r. SP nr 85 przyjęła imię Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego⁴⁶, zaś w 2004 r. Gimnazjum nr 48 nadano imię Lecha Bądkowskiego⁴⁷.

Szkołom działającym w zespołach nadawano jednakowe imiona w tym samym czasie, organizując na tę okoliczność równoczesne uroczystości. W tej grupie mieści się ZKPiG nr 13 przy ul. Startowej 9. Na mocy uchwał Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r., współtworzącej go Szkole Podstawowej nr 92 i Gimnazjum nr 17 nadano imię kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia⁴⁸. Tożsama sytuacja miała miejsce w ZKPiG nr 6, kiedy to 19 maja 2006 r. Szkole Podstawowej nr 19 oraz Gimnazjum nr 7 wchodzącym w skład zespołu ustanowiono jako patrona Zasłużonych Ludzi Morza⁴⁹. W ten schemat wpisują się także Gimnazjum nr 33 i XXIV Liceum Ogólnokształcące w dzielnicy Osowa, tworzące ZSO nr 2. Dnia 28 sierpnia 2014 r. obu placówkom nadano imię naukowca Stefana Banacha⁵⁰. Jako czwarty przykład można wskazać Szkołę Podstawową nr 89 oraz Gimnazjum nr 49, wchodzące w skład ZKPiG nr 8. W 2015 r. placówki przyjęły tego samego patrona – Tadeusza Mazowieckiego⁵¹.

W wyniku realizacji reformy oświaty z 2017 r. część gdańskich gimnazjów przekształcono w 8-letnie szkoły podstawowe. Zgodnie z przepisami w przypadku przekształcenia gimnazjum w szkołę innego typu zachowywała ona imię tego gimnazjum⁵². W ten sposób nie tylko historia gdańskich szkół, ale też ich patronów kilkunrotnie zatoczyła koło. Najbardziej wymownym przykładem jest SP nr 43 przy ul. Beethovena 20. Pierwotnie w miejsce zlikwidowanej SP nr 43 im. Jana Kochanowskiego⁵³ powołano Gimnazjum nr 29⁵⁴. Jak już wspomniano, Gimnazjum nr 29 na znak kontynuacji tradycji przyjęło tego samego patrona – Jana Kochanowskiego⁵⁵. Natomiast w 2017 r. wskutek reformy oświaty szkołę przekształcono w 8-letnią SP nr 43, a jej patronem został ponownie Jan Kochanowski. Można wyliczyć tu inne placówki powstałe wskutek przekształcenia gimnazjów, które także odziedziczyły po nich imiona, m.in. Gimnazjum nr 8 im. Obrońców Poczty Polskiej przy ul. Żabi Kruk 5 przekształcono w Szkołę Podstawową nr 67 o tym samym imieniu, a Gimnazjum nr 11 im. Obrońców Westerplatte przekształcono w Szkołę Podstawową nr 72, również o tym samym imieniu⁵⁶.

⁴⁶ Uchwała nr LI/1559/2002 Rady Miasta Gdańska z dnia 11 lipca 2002 r.

⁴⁷ Uchwała nr XXII/644/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 marca 2004 r.

⁴⁸ Uchwała nr XXIII/700/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r.; uchwała nr XXIII/701/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r.

⁴⁹ Uchwała nr XLIX/1690/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 marca 2006 r.; uchwała nr XLIX/1691/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 marca 2006 r.

⁵⁰ Uchwała nr LVI/1321/14 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 sierpnia 2014 r.

⁵¹ Uchwała nr X/274/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 maja 2015 r.; uchwała nr X/275/15 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 maja 2015 r.

⁵² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. poz. 649).

⁵³ Uchwała nr VII/240/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

⁵⁴ Uchwała nr VII/150/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

⁵⁵ Uchwała nr LI/1736/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 25 maja 2006 r.

⁵⁶ Uchwała nr XXXVII/978/17 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 marca 2017 r. Pierwotnie SP nr 67 przy ul. Żabi Kruk 5 działała w latach 1962–2009 i w 1965 r. przyjęła imię kpt. Tadeusza Ziółkowskiego.

Symbolika identyfikacyjna gimnazjów gdańskich

Szkoły, w tym gimnazja, mogły posiadać własny ceremoniał, godło i sztandar, w którym bardzo często występowały elementy związane z patronem szkoły⁵⁷. Na sztandarach gdańskich szkół gimnazjalnych dominowała symbolika narodowa, taka jak godło państwowe oraz flaga narodowa. Jako przykład można podać sztandar Gimnazjum nr 26, gdzie rewers ukazywał godło państwowe na tle flagi narodowej⁵⁸. Kolejnym jest sztandar Gimnazjum nr 1, w centrum awersu o czerwonym płacie umiejscowiono godło państwowe, które okalał napis „Rzeczpospolita Polska”⁵⁹. Inny przykład to sztandar Gimnazjum nr 12. Na środku awersu o białym płacie umiejscowiono krzyż kawalerski w kolorze czerwonym, na środku krzyża godło państwowe okolone wieńcem laurowym, a w poszczególnych ramionach krzyża wyhaftowano dewizę „Bóg, Honor, Ojczyzna, Nauka”⁶⁰.

Elementy symboliczne ukazane na sztandarach niejednokrotnie przedstawiały związek szkoły ze środowiskiem lokalnym. Przykładem takiego zjawiska może być sztandar Gimnazjum nr 8. W narożnikach rewersu widniał herb Gdańska oraz herb województwa pomorskiego⁶¹. Inny wzorec to sztandar Gimnazjum nr 48, na środku jego rewersu o czerwonym płacie umiejscowiono wizerunek pomnika Poległych Stoczniovców 1970, który otaczała nazwa szkoły i imię patrona⁶². Tymczasem na rewersie sztandaru Gimnazjum nr 11 przedstawiono pomnik Obrońców Westerplatte oraz inne elementy, takie jak polska rogatywka i szablą. Nad pomnikiem widniała nazwa szkoły, u dołu zaś imię patrona⁶³.

Niektóre ze sztandarów gimnazjalnych zdobiły postacie patronów, ich imiona i nazwy szkół. Można posłużyć się tu przykładem wspólnego sztandaru SP nr 89 i Gimnazjum nr 49. Na środku rewersu o granatowym płacie przedstawiono wizerunek patrona szkół Tadeusza Mazowieckiego, na górze widniały nazwy szkół, na dole zaś imię patrona⁶⁴. Podobnie wyglądał sztandar Gimnazjum nr 2 – na środku niebieskiego awersu wyhaftowano wizerunek patrona Jana Heweliusza, na górze nazwę i imię szkoły, a w narożnikach przyrządy astronomiczne⁶⁵. Tak samo sztandar Gimnazjum nr 1 na rewersie o białym płacie ukazywał patrona Mikołaja Kopernika, na górze nazwę szkoły, a u dołu imię patrona⁶⁶. W tę konwencję wpisywał się również sztandar Gimnazjum nr 26. W tym przy-

⁵⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624).

⁵⁸ Odpowiedź dyrekcji na podanie z prośbą o udzielenie informacji na temat SP nr 54 i Gimnazjum nr 26, z dnia 7.03.2017 r.

⁵⁹ Sztandar Gimnazjum nr 1 zawieszony na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

⁶⁰ Sztandar Gimnazjum nr 12 zawieszony w gabinecie dyrektora (wizja lokalna).

⁶¹ Odpowiedź dyrekcji na podanie z prośbą o udzielenie informacji na temat SP nr 67 oraz Gimnazjum nr 8 przesłana mailem, z dnia 5.12.2017 r.

⁶² Sztandar Gimnazjum nr 48 zawieszony na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

⁶³ Sztandar Gimnazjum nr 11 (wizja lokalna).

⁶⁴ Sztandar SP nr 89 i Gimnazjum nr 49 zawieszony na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

⁶⁵ Sztandar Gimnazjum nr 2 zawieszony na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

⁶⁶ Sztandar Gimnazjum nr 1 zawieszony na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

padku na środku awersu o zielonym płacie wyhaftowano wizerunek patrona króla Jana III Sobieskiego trzymającego berło, po bokach nazwę szkoły i jej imię⁶⁷.

Odnotowano też przypadki, kiedy szkoły działające w zespole posiadały jeden wspólny sztandar z racji nadania identycznych imion. Można tu wymienić ZKPiG nr 21 przy ul. Marusarzówny 10. Szkoły współtworzące wspomniany zespół, czyli Szkoła Podstawowa nr 2 i Gimnazjum nr 28, nosiły imię Armii Krajowej. W 2002 r. do istniejącego sztandaru SP nr 2 dodano napis „Gimnazjum nr 28”. Awers ukazuje godło państwowe na tle flagi narodowej. Tymczasem na środku rewersu o biało-niebieskim płacie widoczny jest Krzyż Armii Krajowej, całość otacza nazwa szkół i imię patrona, a w prawym górnym rogu usytuowano herb Gdańska⁶⁸. Innym przykładem był ZKPiG nr 13, który tworzyła SP nr 92 i Gimnazjum nr 17. Dnia 29 kwietnia 2004 r. obie placówki otrzymały imię Kardynała Stefana Wyszyńskiego Prymasa Tysiąclecia⁶⁹. Obu placówkom przekazano jeden wspólny sztandar. Na środku awersu o niebieskim płacie usytuowano godło państwowe okolone dewizą „Człowiek, Ojczyzna, Rodzina”. Natomiast na rewersie o błękitnym płacie wyhaftowano biało-czerwony kształt terytorium Polski, w górnej białej części nazwy obu szkół i herb Gdańska, zaś na czerwonej dolnej części imię patrona. Ponadto w lewym dolnym narożniku umiejscowiono herb kardynała Stefana Wyszyńskiego⁷⁰. Osobliwa sytuacja jest związana z Gimnazjum nr 5 na Oruni, którego pierwotną siedzibą był budynek przy ul. Małomiejskiej 58⁷¹. Z dniem 1 września 2006 r. placówkę przeniesiono na ul. Małomiejską 8 A, tj. do dotychczasowej siedziby Szkoły Podstawowej nr 56. Szkoły połączono w ZKPiG nr 5, wówczas posiadały one odrębnych patronów. Gimnazjum nr 5 nosiło imię Stefana Żeromskiego, a SP nr 56 imię Andrzeja Struga⁷². Pomimo tego faktu, po połączeniu szkół w ZKPiG nr 5, otrzymały one wspólny sztandar. Awers przedstawiał godło narodowe na tle flagi państwowej, natomiast na górze rewersu o bordowym płacie umiejscowiono dewizę „Prawda, Honor, Nauka”, poniżej złotą tarczę z napisem „ZKPiG 5” i złotą otwartą księgę, a u dołu napis „Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 5”⁷³.

Występowały również odwrotne okoliczności, kiedy np. gimnazjum wchodziło w skład zespołu szkół wraz ze szkołą podstawową o jednolitym imieniu, a obie placówki posiadały dwa oddzielne sztandary, niejednokrotnie bardzo zbliżone do siebie wyglądem. Można wymienić tu Gimnazjum nr 32 i Szkołę Podstawową nr 88 w obrębie dzielnicy Wyspa Sobieszewska, które współtworzyły ZKPiG nr 25. Dnia 24 maja 2006 r. Gimnazjum nr 32 nadano imię Daniela Gabriela Fahrenheita. Był to przejaw kontynuacji

⁶⁷ Odpowiedź dyrekcji na podanie z prośbą o udzielenie informacji na temat SP nr 54 i Gimnazjum nr 26, z dnia 7.03.2017 r.

⁶⁸ *Kronika ZKPiG nr 21*, t. 3, 2002/2003–2003/2004, przechowywana w bibliotece ZKPiG nr 21.

⁶⁹ Uchwała nr XXIII/700/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r.; uchwała nr XXIII/701/04 Rady Miasta Gdańska z dnia 29 kwietnia 2004 r.

⁷⁰ *Galeria zdjęć Szkoły Podstawowej nr 92*, <https://www.flickr.com/photos/zkpig13/albums/page4> [dostęp: 4.02.2020].

⁷¹ Uchwała nr VII/126/99 Rady Miasta Gdańska z dnia 15 marca 1999 r.

⁷² Uchwała nr LIV/1850/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 31 sierpnia 2006 r.

⁷³ *Kronika ZKPiG nr 5*, t. 2, 2012/2013–2017/2018, przechowywana w archiwum SP nr 56.

tradycji, gdyż od 1996 r. identyczne imię nosi SP nr 88⁷⁴. Na tę uroczystość wybrano szczególną datę, tj. 24 maja 2006 r., i nadanie imienia połączono z jubileuszem 60-lecia SP nr 88. Tego dnia przekazano dwa osobne sztandary dla obu placówek, posiadające jednolite awersy, tj. godło państwowe na tle flagi narodowej⁷⁵. Podobna sytuacja miała miejsce w ZKPiG nr 24, w którego skład wchodziły Szkoła Podstawowa nr 38 oraz Gimnazjum nr 31. Obie placówki posiadały dwa odrębne, ale jakże pokrewne sztandary. Ich awersy były identyczne, oba przedstawiały czerwony krzyż kawalerski na białym płacie, w centrum umiejscowiono herb Gdańska podtrzymywany przez dwa lwy, zaś w ramiona krzyża wpisano dewizę „Ojczyzna, Nauka, Cnota”. Dodatkowo w narożnikach białych pól widoczne były kaganek oświaty, pióro husarskie, odznaka Pomorskich Sił Zbrojnych 1939–1946, a także polski orzeł wojskowy⁷⁶. W tym gronie można wymienić także Gimnazjum nr 7 i SP nr 19, wchodzące w skład ZKPiG nr 6 w obrębie dzielnicy Chełm. Miały one dwa odrębne sztandary. Przy czym ich rewersy były identyczne, oba ukazywały polską banderę morską⁷⁷.

Zazwyczaj ceremonia nadania szkole imienia wiązała się z fundacją sztandaru, jednakże wśród gdańskich gimnazjów zaobserwowano odstępstwa od tej czynności. W tej grupie mieści się Gimnazjum nr 20 im. Hanzy, które nie zakupiło sztandaru⁷⁸, oraz Gimnazjum nr 29 im. Jana Kochanowskiego, które przez cały czas funkcjonowało bez sztandaru⁷⁹.

Oprócz sztandarów innymi elementami symbolicznymi identyfikującymi szkoły były hymny. W tej grupie znajdziemy hymny odnoszące się m.in. do patronów⁸⁰. Jako przykład można wskazać Gimnazjum nr 2. Hymn opracowano z okazji nadania szkole imienia Jana Heweliusza, muzykę skomponował nauczyciel muzyki Jarosław Bazylewicz, a słowa napisała absolwentka Martyna Chuś⁸¹. Kolejną szkołą z własnym hymnem było Gimnazjum nr 12. Utwór powstał z okazji jubileuszu 50-lecia placówki (SP nr 64 i Gimnazjum nr 12), który celebrowano 13 maja 2011 r.⁸² Autorem słów i muzyki był muzyk

⁷⁴ Uchwała nr XLIX/1688/06 Rady Miasta Gdańska z dnia 30 marca 2006 r.

⁷⁵ *Kronika ZKPiG nr 25*, t. 2, 2005/2006–2006/2007, s. 65, 71, przechowywana w SP nr 88.

⁷⁶ Sztandary SP nr 38 oraz Gimnazjum nr 31 zawieszono na szkolnym korytarzu (wizja lokalna).

⁷⁷ *Ceremoniał szkolny ZKPiG nr 6*, Gdańsk 2007, s. 16.

⁷⁸ Relacja Anny Mańkowskiej – zastępcy dyrektora XV LO z oddziałami gimnazjalnymi, z dnia 15.03.2019 r.

⁷⁹ Relacja Henryka Knospe – dyrektora SP nr 43 z oddziałami gimnazjalnymi, z dnia 7.06.2018 r. i 13.06.2018 r.

⁸⁰ Przykładowo w Gimnazjum nr 2 hymn nawiązywał do postaci Jana Heweliusza. A w słowach refrenu tego hymnu postać patrona przejawiała się w następujący sposób: „Wśród promieni, blasku słońca Heweliuszu pokaż Nam. Czy to właśnie Nasza droga? Czy my mamy szukać Gwiazd?”. W hymnie Gimnazjum nr 12 również występowała postać patronki, np. w słowach refrenu: „Maria Skłodowska-Curie zna ją cały świat, Maria Skłodowska-Curie odkryła polon i rad. W polskiej rodzinie, na polskiej ziemi rosla i rozkwitała jak kwiat, zakochana w Paryżu i chemii, na Sorbonie podbiła świat”.

⁸¹ *Wspomnienia zatrzymane w kadrze 1963–2013*, „Gazeta Gimnazjum nr 2 im. Jana Heweliusza w Gdańsku. Wydanie specjalne. 36 lat dziedzictwa Szkoły Podstawowej nr 68 i 14 lat Gimnazjum nr 2 w Gdańsku” 2013, s. 6.

⁸² *Kronika Gimnazjum nr 12*, t. 2, 2007/2008–2015/2016, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 12.

Andrzej Wypasek⁸³. Hymny miawały również zespoły szkół, w których skład wchodziły gimnazja pozostające bez patrona. Przykładowo od 2010 r. ZKPiG nr 23 (SP nr 7 i Gimnazjum nr 30) posiadał swój hymn; słowa napisała Katarzyna Wencel, a muzykę skomponowała Joanna Gaczoł-Dyba⁸⁴.

Warto nadmienić, że nadanie szkole imienia często było powiązane z fundacją tablicy upamiętniającej to wydarzenie bądź też tablicy honorującej samego patrona. Przykładowo w 2011 r., z okazji nadania Gimnazjum nr 2 imienia Jana Heweliusza, na szkolnym korytarzu odsłonięto tablicę pamiątkową. Przedstawiała ona popiersie patrona, poniżej zaś znajdował się napis „Jan Heweliusz 1611–1687”⁸⁵. Podobna historia miała miejsce w Gimnazjum nr 31, któremu 12 maja 2007 r. nadano imię gen. Stanisława Maczka. Podczas oficjalnych uroczystości na elewacji przy wejściu głównym umieszczono tablicę pamiątkową⁸⁶. Ostatnim przykładem może być ZKPiG nr 6, który tworzyły SP nr 19 i Gimnazjum nr 7. Jak już wspomniano wyżej, dnia 19 maja 2006 r. placówkom tym oficjalnie nadano imię Zasłużonych Ludzi Morza. W dniu tego święta na elewacji budynku przy wejściu głównym wmurowano tablicę upamiętniającą to wydarzenie⁸⁷.

Kolejnymi komponentami symbolicznymi identyfikacji gdańskich gimnazjów były logo i tarcza szkolna. W tym miejscu można wymienić Gimnazjum nr 29, posiadające własne logo od 2000 r. W celu wyboru odpowiedniej grafiki został ogłoszony konkurs plastyczny, a zwyciężyła w nim uczennica Dagmara Górniak. Logo jej projektu przedstawiało granatowe graffiti, tworzące napis „29 Gimnazjum Gdańsk”⁸⁸. Gimnazjum nr 1 także posiadało własne logo. W czasie samodzielnego funkcjonowania było to logo w kształcie koła o niebiesko-pomarańczowym tle, w centrum widniało pióro na tle panoramy Gdańska, a na górze nazwa placówki. Następnie po połączeniu Gimnazjum nr 1 i IX LO w ZSO nr 1 logo miało kształt koła o złotym tle, na środku umiejscowiono cyfrę „1” oraz koronę i krzyż z herbu Gdańska, okolone nazwą i imieniem szkoły⁸⁹. Z kolei logo Gimnazjum nr 12 przedstawiało niebieską tarczę, w której centrum wpisano złotą cyfrę „12” ujętą w wieniec laurowy. U dołu widniała czerwona wstęga, a całość dopełniał napis „Gimnazjum nr 12 w Gdańsku”⁹⁰. Często szkoły działające razem w zespole posiadały jednakowe logo, czego przykładem była SP nr 92 i Gimnazjum nr 17 współtworzące ZKPiG nr 13. Logo zespołu stanowiła niebieska tarcza, na jej środku wyeksponowano otwartą księgę z napisami „SP 92” i „G 17” na okładce, które otaczały imię patrona, a także postacie dzieci⁹¹. Wspólne logo zaprojektowano też dla ZKPiG nr 25, który

⁸³ *Album 1961–2011. Szkoła Podstawowa nr 64, Gimnazjum nr 12*, Gdańsk 2011.

⁸⁴ *Hymn szkoły*, <http://sp7.edu.gdansk.pl/pl/page/o-szkole-1-38/hymn-szkoly> [dostęp: 12.08.2019].

⁸⁵ *Wspomnienia zatrzymane w kadrze 1963–2013...*, s. 15.

⁸⁶ Tablica zawieszona na elewacji przy wejściu głównym do SP nr 38 (wizja lokalna).

⁸⁷ *Ceremoniał szkolny ZKPiG nr 6...*, s. 13.

⁸⁸ *Kronika Gimnazjum nr 29*, t. 1, 1999–2002, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 29.

⁸⁹ Relacja Joanny Albeckiej – zastępcy dyrektora IX LO z oddziałami gimnazjalnymi, z dnia 11.06.2018 r. W latach 2002–2015 Gimnazjum nr 1 działało jako samodzielna placówka. Natomiast w latach 2015–2017 współtworzyło razem z IX LO Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1.

⁹⁰ *Kronika Gimnazjum nr 12*, t. 2, 2007/2008–2015/2016, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 12.

⁹¹ *Galeria zdjęć Gimnazjum nr 17*, <https://www.facebook.com/gimnazjum17gdansk/photos/a.1327072840645919/1558973534122514/?type=3&theater> [dostęp: 6.08.2020].

tworzyła SP nr 88 i Gimnazjum nr 32, obie placówki im. Daniela Gabriela Fahrenheita. Logo zespołu stanowiła tarcza podzielona na 4 pola. Na polu zielonym umieszczono cyfrę „32”, na polu niebieskim cyfrę „88”, a na polach białych termometr Fahrenheita oraz koguta⁹².

Niektóre szkoły miały dodatkowo swoje tarcze, m.in. Gimnazjum nr 26 (Jan III Sobieski). Tarcza o złotym tle i czarnym obramowaniu na górze przedstawiała nazwę szkoły i imię patrona. W centrum umieszczono wizerunek króla Jana III Sobieskiego jadącego na koniu i trzymającego chorągiew z numerem 26⁹³. Gimnazjum nr 2 także posiadało tarczę, na środku której była widoczna postać Jana Heweliusza, a wokół niego nazwa i imię szkoły⁹⁴.

Odmiennymi i jednocześnie dość wyjątkowymi detalami identyfikującymi szkoły były medale. Przykładem jest Gimnazjum nr 48, gdzie ustanowiono „Medal Damroki”. Dyrekcja szkoły ogłosiła konkurs dla uczniów na projekt rewersu medalu. Zwycięski koncept wyłoniono w 2002 r., przedstawiał on budynek szkoły, otoczony nazwą placówki⁹⁵. Medal przyznawała kapituła, składająca się z przedstawicieli szkoły. Stanowił on nagrodę i podziękowanie dla uczniów, nauczycieli, rodziców, a także dla zasłużonych współpracowników placówki⁹⁶. Na awersie medalu widoczny był wizerunek księżniczki Damroki oraz napis „Gimnazjum nr 48”. Po raz pierwszy medale wręczono dnia 5 września 2002 r., a otrzymali je: senator RP Edmund Wittbrodt, Paweł Adamowicz, Bogdan Oleszek, Krzysztof Mincewicz i Prezes Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego Brunon Synak⁹⁷.

Patroni w życiu gimnazjów

Analiza działalności gdańskich gimnazjów pokazała, że w niektórych z nich patroni odgrywali szczególną rolę. Jedną z form kultywowania pamięci o patronie było celebrowanie corocznych Dni Patrona. Tego rodzaju święta charakteryzują się wieloma walorami wychowawczymi, gdyż angażują w przygotowanie oprawy uroczystości całą społeczność szkolną, zarówno uczniów, jak i nauczycieli⁹⁸. W Gimnazjum nr 2 od stycznia 2012 r. organizowano Dzień Patrona. W ramach tego święta wystawiano przedstawienia o Janie Heweliuszu, do których uczniowie tworzyli scenografie oraz rekwizyty, np. spektakl pt. *Dzieje uczonego Jana Heweliusza*. Co więcej, odbywały się wydarzenia dotyczące życia słynnego astronoma. Organizowano m.in. konkursy plastyczne, literackie, gry terenowe czy też wyjścia uczniów do Centrum Hewelianum. Uczniowie składali także kwiaty

⁹² *70-lecie Szkoły Podstawowej nr 88 w Gdańsku Świbnie*, prezentacja multimedialna, <https://zkpig25.gda.pl/p521/> [dostęp: 29.01.2021].

⁹³ *Kronika Gimnazjum nr 26*, t. 5, 09.2012, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 26.

⁹⁴ *Wspomnienia zatrzymane w kadrze 1963–2013...*, s. 6.

⁹⁵ E. Radomska, *Rewers medalu*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2002, nr 2, s. 22.

⁹⁶ J. Firmanty, *Pasowanie na gimnazjalistę*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2002, nr 3/4, s. 33–34.

⁹⁷ E. Radomska, *Medal Gimnazjum nr 48*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2002, nr 3/4, s. 34–37. Nazwa medalu upamiętniającego kaszubską księżniczkę Damrokę jest związana z zapleczem ideowo-kulturowym szkoły oraz promowaniem pomorskości. Ponadto szkoła jest położona na osiedlu, którego ulice nawiązują do regionu Kaszub.

⁹⁸ E. Węgrzyn, *Kształtowanie postaw patriotycznych...*, s. 193.

w miejscach związanych z patronem, zarówno w kościele św. Katarzyny, gdzie został pochowany, jak i pod pomnikiem astronoma usytuowanym przed Ratuszem Staromiejskim⁹⁹. W Gimnazjum nr 2 Dzień Patrona miał również charakter sportowy. W roku szkolnym 2012/2013 zorganizowano zajęcia fitness dla uczniów i ich rodziców, nauczycieli oraz mieszkańców dzielnicy Siedlce, pod hasłem „Zatańcz z Heweliuszem”¹⁰⁰. Dzień Patrona celebrowano uroczystie także w Gimnazjum nr 18 (Jan Paweł II). Święto najczęściej obchodzono 16 października, kiedy przypada rocznica wyboru Karola Wojtyły na papieża. Tego dnia społeczność szkolna uczestniczyła w podniosłej mszy świętej, następnie już w szkole odbywało się „pasowanie na ucznia” oddziałów pierwszych SP nr 5 oraz ślubowanie oddziałów pierwszych Gimnazjum nr 18 i XIV LO. Oprócz tego każdego roku w maju organizowano różnorodne wydarzenia związane z osobą patrona, np. przedstawienia teatralne. Uczestniczyła w nich nie tylko społeczność szkolna, ale również okoliczni mieszkańcy¹⁰¹.

W Gimnazjum nr 1 święto patrona obchodzono każdego roku w lutym (najczęściej 19 lutego – w dniu urodzin Mikołaja Kopernika). Wówczas organizowano festyny i występy uczniów¹⁰². Co więcej, dnia 14 maja 2011 r. uczniowie uczestniczyli w projekcie „Noc Muzeów” i na przedprożu kamienicy przy ul. Mariackiej 1 zaprezentowali scenki z życia naukowca wraz z oprawą muzyczną¹⁰³. Analogicznie było w Gimnazjum nr 29, gdzie corocznie w czerwcu urządzano festyn poświęcony patronowi Janowi Kochanowskiemu. Było to uroczyste święto szkoły, a w jego program wpisano konkursy związane z życiem i twórczością poety¹⁰⁴. W Gimnazjum nr 7 i SP nr 19, tworzącym ZKPiG nr 6, cyklicznie obchodzono rok danego patrona z kręgu kapituły Zasłużonych Ludzi Morza. Ponadto na parterze przy wejściu głównym do szkoły wydzielono Izbę Pamięci, gdzie zawisły szkolne sztandary oraz tablice pamiątkowe. Charakterystyczny był również marynistsyczny wystrój wnętrza siedziby ZKPiG nr 6¹⁰⁵. Kolejną placówką to Gimnazjum nr 31, gdzie wiosną każdego roku obchodzono Dzień Patrona gen. Stanisława Maczka¹⁰⁶. Tradycyjnie w rocznicę wybuchu drugiej wojny światowej uczniowie składali kwiaty przed pomnikiem generała¹⁰⁷. Ciekawym przykładem było Gimnazjum nr 20 im. Hanzy, które swoje święto obchodziło każdego roku w maju w Dniu Hanzy. Organizowano wówczas festyny rodzinne, na które zapraszano mieszkańców z całego Trójmiasta¹⁰⁸. W tym gronie warto także wyróżnić Gimnazjum nr 32. Co roku w maju z okazji urodzin Daniela

⁹⁹ *Wspomnienia zatrzymane w kadrze 1963–2013...*, s. 16.

¹⁰⁰ Odpowiedź dyrekcji na podanie z prośbą o udzielenie informacji na temat Gimnazjum nr 2, przesłana mailem, z dnia 13.12.2017 r.

¹⁰¹ K. Kulaszewicz, *Szkoła – żywy pomnik Jana Pawła II*, „Dziennik Bałtycki”, 7.04.2011, s. 2.

¹⁰² Relacja Joanny Albeckiej – zastępcy dyrektora IX LO z oddziałami gimnazjalnymi, z dnia 11.06.2018 r.

¹⁰³ *Aktualności szkolne*, „Głos Jedyński” maj 2011, nr 5 (gazetka szkolna Gimnazjum nr 1).

¹⁰⁴ *Kronika Gimnazjum nr 29*, t. 4, 2009–2014, przechowywana w bibliotece Gimnazjum nr 29.

¹⁰⁵ Relacja Anny Pyć – zastępcy dyrektora SP nr 19 z oddziałami gimnazjalnymi, z dnia 10.07.2019 r.

¹⁰⁶ *Galeria ZKPiG nr 24*, <http://www.zkpignr24.internetdsl.pl/index.php/galeria/> [dostęp: 21.04.2019].

¹⁰⁷ *Kronika Gimnazjum nr 31*, t. 1, 1999/2000–2006/2007, przechowywana w bibliotece ZKPiG nr 24.

¹⁰⁸ K.K., *Przyjdź na majówkę na boisku. Szkoła zaprasza wszystkich chętnych – będzie atrakcyjnie!*, „Dziennik Bałtycki”, 12.05.2015, s. 15.

Gabriela Fahrenheita w ZKPiG nr 25 obchodzono Dzień Patrona Szkoły. Tradycją stała się organizacja międzyszkolnego konkursu wiedzy „Daniel Gabriel Fahrenheit – sławny gdański fizyk”, przeznaczanego dla uczniów szkół gimnazjalnych. W oprawę Dni Patrona wpisywały się również konkursy związane z Gdańskiem, konkursy wiedzy o krajach Unii Europejskiej, pokazy eksperymentów przyrodniczych czy konkursy piosenki angielskiej¹⁰⁹.

Obecność patronów w życiu analizowanych szkół była zróżnicowana. Mocno zaznaczała się w Gimnazjum nr 28 im. Armii Krajowej, które razem ze SP nr 2 im. Armii Krajowej tworzyło ZKPiG nr 21. Kombatanci AK brali czynny udział w życiu szkół, m.in. cyklicznie spotykali się z uczniami i opowiadali własne historie z przeszłości. Często gościli również na wigiliach szkolnej¹¹⁰ oraz fundowali nagrody dla laureatów konkursów, szczególnie tych związanych z tematyką Armii Krajowej¹¹¹. Inną formą kultywowania pamięci o patronie było publikowanie w gazetce szkolnej wywiadów uczniów z byłymi żołnierzami AK, np. rozmowy z Danutą Rotecką¹¹². Ponadto od 1996 r. w szkole istnieje Izba Pamięci, będąca najważniejszym punktem obchodów święta szkoły. Gromadzone są w niej przeróżne pamiątki, będące darami przekazanymi przez byłych żołnierzy AK. Poza tym jest to miejsce, w którym organizowane są wystawy związane tematycznie z Armią Krajową¹¹³. Dnia 24 marca 2014 r. Izbie Pamięci nadano imię gen. Elżbiety Zawackiej, ps. „Zo”¹¹⁴. Każdego roku w lutym obchodzono święto szkoły, gdyż właśnie w tym miesiącu przypada rocznica powołania Armii Krajowej. W uroczystościach brali udział żołnierze AK i kombatanci z całej Polski. Podczas święta odwiedzano Izbę Pamięci, uczniowie brali udział w przygotowaniu oprawy wydarzenia¹¹⁵. Co więcej, często organizowano konkursy plastyczne związane z patronami szkół, np. w 2008 r. z okazji 25-lecia SP nr 2 odbył się konkurs dla wszystkich uczniów zespołu, podzielony na trzy kategorie: I „Żołnierze AK podczas drugiej wojny światowej”, II „Symbole związane z Ojczyzną i AK”, III „Szkola moich marzeń za 1000 lat”¹¹⁶. Z tej samej okazji przeprowadzono również Ogólnopolski Konkurs Literacki na opowiadanie lub wiersz o tematyce żołnierzy AK¹¹⁷.

Drugą szkołą szczególnie pielęgnującą pamięć o swoim patronie – Lechu Bądkowskim było Gimnazjum nr 48. Przybliżano jego życiorys w czasie szkolnych uroczystości, np. 4 października 2003 r. podczas „pasowania na gimnazjalistę” uczniów oddziałów

¹⁰⁹ *Kronika ZKPiG nr 25*, t. 3, 06.2012–2015/2016, przechowywana w SP nr 88; *Kronika ZKPiG nr 25*, t. 2, 2005/2006–2006/2007, s. 159–160, przechowywana w SP nr 88.

¹¹⁰ *Opowieść byłego żołnierza*, „Piecówka”, 20.12.2013, nr 7, s. 2–3 (gazetka szkolna przy ZKPiG nr 21).

¹¹¹ *Album 25 lat Szkoły Podstawowej nr 2 im. Armii Krajowej*, s. 10.

¹¹² *Wywiad z Panią Danutą Rotecką, pseudonim „Dorota”, działaczką AK*, „W Międzyczasie” – wydanie specjalne, marzec 2009, nr 1(2), s. 3–4.

¹¹³ *Album 25 lat Szkoły Podstawowej nr 2...*, s. 15.

¹¹⁴ Odpowiedź na podanie z prośbą o udzielenie informacji na temat Gimnazjum nr 28. Przekazana przez Annę Szejko-Bajurską – zastępcę dyrektora SP nr 2 z oddziałami sportowymi, dnia 27.09.2019 r.

¹¹⁵ *Kronika ZKPiG nr 21*, t. 1, 1998/1999–2000/2001, przechowywana w bibliotece ZKPiG nr 21; *Kronika ZKPiG nr 21*, t. 2, 2000/2001–2001/2002, przechowywana w bibliotece ZKPiG nr 21; *Kronika ZKPiG nr 21*, t. 3, 2002/2003–2003/2004, przechowywana w bibliotece ZKPiG nr 21.

¹¹⁶ *Album 25 lat Szkoły Podstawowej nr 2...*, s. 18.

¹¹⁷ *Ibidem*, s. 21.

pierwszych¹¹⁸. Organizowano również konkursy związane z jego osobą. W roku szkolnym 2003/2004 przeprowadzono konkurs sprawdzający wiadomości uczniów z zakresu jego życiorysu oraz twórczości. Natomiast drugi konkurs miał profil literacki i był zatytułowany „O Lechu Bądkowskim wierszem”, zadaniem uczniów było napisanie własnego tekstu o patronie¹¹⁹. Oprócz tego szkolna biblioteka gromadziła opracowania dotyczące regionu Kaszub oraz patrona¹²⁰. Dnia 18 września 2004 r. reprezentacja uczniów wzięła udział w promocji książki dotyczącej Lecha Bądkowskiego, która miała miejsce w Centralnym Muzeum Morskim w Gdańsku. Biografię o tytule *Na własny rachunek. Rzecz o Lechu Bądkowskim* napisał Paweł Zbierski¹²¹. Warto nadmienić, że w szkolnych uroczystościach brała udział rodzina patrona, np. podczas otrzęsin oddziałów pierwszych w roku szkolnym 2004/2005 do placówki przybyła córka Lecha Bądkowskiego – Sławina Kosmulska. W czasie otrzęsin przybliżano cyklicznie jego sylwetkę oraz recytowano wiersze o patronie¹²². Szkołę odwiedzała również jego wnuczka – Miłostawa Kosmulska¹²³. Do szkolnej biblioteki zapraszano osoby związane z jego postacią. Przykładowo dnia 16 listopada 2004 r. odbyło się spotkanie uczniów ze Sławią Kosmuską. Córka patrona szkoły opowiadała o swoim ojcu, a także udzielała się w polemice na temat jego życia i dokonań. Następnie 17 lutego 2005 r. bibliotekę odwiedził wspomniany już dziennikarz i publicysta Paweł Zbierski. Uczniowie rozmawiali z nim na temat patrona. Innym przejawem kultywowania pamięci o patronie było prowadzenie przez bibliotekę szkolną cyklicznego konkursu pt. „Życie i twórczość Lecha Bądkowskiego – patrona szkoły”¹²⁴. Warto też wspomnieć, że na pierwszym piętrze szkoły prezentowano stałą ekspozycję związaną z patronem placówki¹²⁵.

Oczywiste było też celebrowanie w Gimnazjum nr 48 Dni Patrona, pierwszy raz w dniu 1 czerwca 2005 r. W ramach obchodów tego święta, 25 maja 2005 r. delegacja uczniów odwiedziła zaprzyjaźnioną Szkołę Podstawową w Luzinie, której nadano identyczne imię. Biblioteka Gimnazjum nr 48 ponownie przeprowadziła konkurs dotyczący znajomości życia i twórczości Lecha Bądkowskiego, ogłoszono również konkurs plastyczny dotyczący tej postaci. Ponadto w ramach tego szczególnego dnia uczniowie uczestniczyli w wykładzie Jolanty Kowalskiej, a także w forum dyskusyjnym na temat patrona¹²⁶. Podczas kolejnych obchodów Dnia Patrona odbywały się kolejne edycje konkursu „Życie i twórczość Lecha Bądkowskiego – patrona szkoły”, organizowano też różnorodne

¹¹⁸ J. Kaim, *Pasowanie na gimnazjalistę*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2003/2004, s. 23.

¹¹⁹ J. Kowalska, *Konkursy literackie*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, maj 2004, s. 23.

¹²⁰ H. Janoszka, *Nasza szkolna biblioteka coraz bogatsza*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, maj 2004, s. 35.

¹²¹ H. Petelska, *Promocja książki Pawła Zbierskiego o Lechu Bądkowskim*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2004/2005, s. 19.

¹²² D. Lis, *Pasowanie na gimnazjalistę*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2004/2005, s. 20–21.

¹²³ J. Kowalska, *Czas na podsumowania*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, listopad 2005, nr 1, s. 5.

¹²⁴ H. Janoszka, *Bliżej patrona szkoły*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48” 2005, s. 2.

¹²⁵ J. Kowalska, M. Murawski, *Szkolna witryna wystawowa*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, wiosna 2005/2006, s. 20.

¹²⁶ H. Janoszka, A. Kuszniereczuk, *1 VI 2005 r. – Dzień Patrona*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, listopad 2005, nr 1, s. 2.

wydarzenia, np. spotkanie uczniów i nauczycieli z prof. Józefem Borzyszkowskim, twórcą opracowania pt. *Pro memoria. Lech Bądkowski 1920–1984*¹²⁷. Poza tym, w ramach obchodów Dnia Patrona szkołę tradycyjnie odwiedzała jego córka Sławina Kosmulska, np. 3 marca 2008 r.¹²⁸

Zakończenie

Z przeprowadzonej analizy wynika, że gdańskie gimnazja najczęściej przyjmowały imiona patronów indywidualnych oraz wybitnych osób związanych z kulturą narodową. Niejednokrotnie kontynuowano w tym zakresie tradycje zlikwidowanych szkół, w miejsce których założono gimnazja. Nie można jednak zapomnieć o uwarunkowaniach politycznych wpływających na wybór patronów, co w niektórych przypadkach oznaczało zerwanie ciągłości patronalnej sięgającej okresu przed 1989 r. Ponadto nieraz nawiązywano do tradycji szkół, z którymi gimnazja tworzyły zespoły. Patroni byli w różnym stopniu eksponowani w życiu opisywanych szkół. Proces likwidacji gimnazjów zakończono ostatecznie 31 sierpnia 2019 r. Pomimo stosunkowo krótkiego czasu ich funkcjonowania, czyli 20 lat, szkoły te wypracowały własne zwyczaje. Cyklicznie celebrowały Dni Patrona, organizowały różnorodne spotkania i konkursy, które na stałe wpisały się w kalendarz roku szkolnego poszczególnych placówek. Ponadto gimnazja starały się przybliżać uczniom sylwetki swoich patronów, zapoznając ich z historią, jak również wartościami wyznawanymi przez te postacie.

Posiadanie patrona przez szkoły ułatwiało również pracę wychowawczą z uczniami, m.in. integrowało całą społeczność szkolną poprzez wspólne przygotowywanie uroczystości, zachęcało do udziału w konkursach oraz motywowało do działania na rzecz najbliższego środowiska. Gdańskie gimnazja starały się wyróżniać na tle innych placówek, na co wskazuje posiadanie przez szkoły sztandarów, hymnów, a także logo. Scharakteryzowane powyżej elementy symboliczne identyfikujące szkoły przedstawiały zarówno symbole narodowe, jak i podkreślały związek z Gdańskiem i Pomorzem.

Summary

Patrons of Gdańsk Public Junior High Schools

The article has been divided into four sections. The first section analyses the significance of the patron in the life of schools and the definition of the term “patron”. The second section presents systematization of the names of Gdańsk junior high schools, for instance a list of schools with and without patrons, or classifications of patrons according to the type of their activity. The next section gives a brief overview of symbolic elements that identify schools, including banners, logo and school’s anthems. The fourth section investigates the question of the presence of patrons in the life

¹²⁷ H. Janoszka, J. Kowalska, *Dzień Patrona*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, wiosna 2005/2006, s. 4.

¹²⁸ B. Pela-Stasiewska, E. Czyżewska, *Bliżej patrona szkoły – spotkania, konkursy*, „Biuletyn Gimnazjum nr 48”, 27.05.2008, nr 14, s. 4.

of Gdańsk junior high schools, for example celebrating Patron's Days, organizing competitions, events and artistic performances related to their figures.

Keywords: school, junior high school, name, school's patron, Gdańsk

Słowa kluczowe: szkoła, gimnazjum, imię, patron szkoły, Gdańsk